

symposion

**de wijsheid van
het grondeloze tao**

leven wat niet gezegd kan worden

In de Symposionreeks verschijnen de teksten van symposia die twee keer per jaar gehouden worden door de Stichting Rozenkruis op het conferentieoord Renova te Bilthoven.

Deze bundel, deel 30 uit de Symposionreeks, bevat de teksten van het symposion dat plaatsvond op 1 juni 2013.

s y m p o s i o n

de wijsheid van het grondeloze tao

leven wat niet gezegd kan worden

gehouden op het conferentieoord Renova
op 1 juni 2013

Renova-Bilthoven
Uitgeverij Rozenkruis Pers

symposionreeks 30

de wijsheid van het grondeloze tao – leven wat niet gezegd kan worden

colofon

bijdragen van

dianne sommers

dan vercammen

elly nooyen

frans baggen

yolanda eikema

afbeelding omslag lotus (detail), aquarel op rijstpapier door dao thanh dzuy

boekverzorging en druk rozekruis pers, haarlem

letter adobe's minion pro

papier 90 grams promail plus natuurwit

isbn: 978-90-6732-427-4

© 2013 rozekruis pers-haarlem

rozekruis pers

bakenessergracht 5

2011 js haarlem

(023) 532 38 52

info@rozekruispers.com

www.rozekruispers.com

Inhoud

Woord vooraf	
PETER HUIJS	7
Symposion I	
De wijsheid van het grondeloze Tao	
YOLANDA EIKEMA	8
Dao als bron voor innerlijk werk	
DIANNE SOMMERS	11
Symposion II	22
De zoektocht naar authenticiteit	
Chinese innerlijke alchemie	
DAN VERCAMMEN	23
Chinese alchemie	
DAN VERCAMMEN	39
Symposion III	43
Hart voor Tao	
ELLY NOOYEN	45
Tao en zen	
FRANS BAGGEN	60

Woord vooraf

Iedereen die ooit op weg is gegaan om zijn innerlijk te leren kennen, herkent op zeker moment wel het gevoel dat hij iets mist – waarvan hij toch weet dat het er zijn moet. Dat ‘iets’, zonder naam, is groter dan zijn vraag, groter dan zijn zoektocht. Het was er al, lang voordat hij aan zijn reis van de duizend mijl begon; het zal er zijn, lang nadat hij totaal is opgenomen, in ‘dat wat zonder naam is’. Lao Zi noemde dat iets Tao, of ‘Het’. ‘Hoe vaag is het,’ schrijft hij. ‘En toch, in het midden is het spirituele wezen. Reëel zijnde, bevat het de onfeilbare getuigenis.’ Hoe kunnen we ons daarop afstemmen? Wat is het wel, wat is het niet? Wat zal er dan veranderen? Die vragen, daar ging het om, op het vierde symposion in een reeks van zeven over de bronnen van grote wijsheidstromingen. Deze zeven bijeenkomsten worden door de Stichting Rozenkruis in samenwerking met het Lectorium Rosicrucianum steeds gehouden op het op het confentieoord Renova in Bilthoven. ‘De wijsheid van het grondeloze Tao’ vond onder grote belangstelling plaats op zaterdag 1 juni 2013.

Drs. Dianne Sommers (docent, auteur, acupuncturist en fysiotherapeut) besprak de Chinese fascinatie voor de geest op basis van het door haar vertaalde boek *Nei Ye*.

Prof. dr. Dan K.J. Vercammen (docent, onderzoeker en auteur bij het Taoist Alchemical Studies Center in Antwerpen) vertelde over de kruisbestuiving tussen de traditionele Chinese geneestradiities en de taoïstische alchemie.

Elly Nooyen, auteur van het boek *Hart voor Tao* ging in op negen hoofdthema’s uit de *Daodejing*.

Frans Baggen belichtte de samenhang tussen Tao en zen.

De verbindende teksten zijn van Yolanda Eikema.

In de bundel worden de termen ‘Tao’ en ‘Dao’ door elkaar heen gebruikt, al naar gelang de voorkeur van de auteurs.

de symposiongroep,
peter huijs

omkeren van dat keteltje. En hetzelfde kan ook nog uitgedrukt worden in een ander soort symboliek. Die symboliek is die van de trigrammen, afkomstig uit de Zhouyi of Yijing, het Boek der Veranderingen volgens de Yinyang Patronen.

Deze trigrammen komen in beweging; er dient zich een transformatie aan. De trigrammen geven weer hoe ze functioneren, wat er in het lichaam plaatsvindt. Een ander symbool laat weer zien dat wanneer het hart/de gedachten niet beweegt/bewegen – als 心 *xin* niet in beweging komt, als bewustzijn en focus niet bewegen, dat dan ook het lichaam niet beweegt. En aan de andere kant wordt dat dan uitgedrukt in iets wat met yinyang te maken heeft (yi/元 *yuan* of een en eerste) en het verenigen van yin en yang. Het donkere en het lichte en uiteindelijk in het midden de cirkel die dus de oorspronkelijke, de eerste vorm van *xin*, van hart/geest weergeeft.

Ik sta hier tegen een achtergrond van kraanvogels. Wel, het uiteindelijke beeld is dat wanneer de alchemist door transformatie bevrijd is, hij in staat is ‘te rijden op wolken’ en zich te verheffen op de vleugels van de kraanvogels. Dat is wat er op het prachtige kamerscherm wordt weergegeven.

Zo, zoals Rik Schipper het zei, mijn tijd is op, althans hier, ik hoop niet mijn andere tijd. Graag wil ik afsluiten door mijn dank te uiten aan de organisatoren voor de gelegenheid om hier iets te mogen zeggen over de alchemie in China.

Dat wij hier in het Westen tegenwoordig meer toegang hebben tot de kennis van het taoïsme en mijn eigen weg naar de taoïstische praktijken mogelijk was, en dat we zelfs in onze taal goede Nederlandse vertalingen kunnen lezen van de *Zhuangzi* en de *Laozi* – dat hebben wij vooral te danken aan professor Kristofer Schipper, die hier ook aanwezig is. Dus als jullie applaudisseren: niet zozeer voor mij, maar vooral voor hem.

Chinese alchemie

DAN VERCAMMEN

What's in a Name?

Chinese alchemie heeft verschillende namen:

內丹 *neidan* (innerlijk cinnaber)

金丹 *jindan* (gouden cinnaber)

丹術 *danshu* (technieken van het cinnaber)

黃白術 *huangbaishu* (technieken van geel en wit)

仙術 *xianshu* (de technieken van de ‘onsterfelijken’)

Chinese alchemie heeft twee vormen:

外丹 *waidan* (uiterlijke/experimentele alchemie) en

內丹 *neidan* (innerlijke alchemie)

Chinese alchemie heeft een lange geschiedenis: sporen van sterk aan alchemie verwante praktijken in oude taoïstische teksten als *Daodejing* en *Zhuangzi* (enkele honderden jaren voor onze tijdrekening), ook in de 內業 *Neiye*; archeologische vondsten van potten, ketels, waterputten, enz.; teksten (met eventueel afbeeldingen) uit diverse tradities (vooral vanaf de Tang (zevende - tiende eeuw).

Chinese alchemie is vooral binnen taoïstische milieus ontwikkeld, maar is beïnvloed door andere tradities en culturen (zoals boeddhisme en confucianisme) en heeft zelf sterke invloed uitgeoefend op diverse facetten van de Chinese en Oosterse culturen. Neidan en Xiuzhen: de alchemist op zoek naar (het verlies van) zichzelf 真人 *zhenren*: de alchemist wordt een authentieke mens wanneer zij of hij zich ontdoet (無為 *wuwei*) van haar of zijn beperkingen, vindt haar/zijn authenticiteit in herstelde spontaniteit (自然 *ziran*), oorspronkelijke eenheid (一 *yi*/元 *yuan*) met Dao (合道 *hedao*) door het ‘verlies’ van haar/zijn zelf en de begrenzingen daarvan (忘我忘物 *wang wo wang wu*) en het vinden van de ruimte; de realisatie gebeurt door raffinage (煉 *lian*) van 炁 *qi* (de kosmische ademdampen waarin de mens verkeert en die

binnen in de mens verkeren). Het verloop kan worden gezien als een bevruchting, zwangerschap en verdere verzorging of als het uit een zaadje laten groeien, plukken en gebruiken van een medicinale plant of als een sterven van het eindige en opnieuw tot leven komen van het eeuwige of als een weg van ommekeer, van terugkeren naar de wortels, naar eenvoud, naar eenheid Neidan of innerlijke alchemie is een hoofdzakelijk individuele praktijk van hereniging/vereniging, die het lichaam van de alchemist (en soms dat van zijn partner of partners) als laboratorium gebruikt om zijn kleine en grote omgeving te herscheppen; de alchemist maakt enerzijds een steeds verder naar buiten reikende transformatie door, terwijl zij of hij/anderzijds steeds dieper naar binnen doordringt en dichterbij zichzelf komt (vgl. het uitdeinen van de kosmos zelf en het condenseren van vormen binnen de kosmos).

Het grote werk en het laboratorium: de transformatie van het lichaam.

Het innerlijke werk omvat twee grote essentiële delen die de alchemist in haar of zijn gehele bestaan verandert (lichamelijke en psychisch-emotionele veranderingen):

命功 *minggong*: werken aan het versterken van de weerbaarheid en het leven leren beheren door inzicht in en transformatie van 炁 *qi*.

性功 *xinggong*: werken aan karakter/wezenlijkheid, transformatie van denken, emoties en bewustzijn (心 *xin*) en inwendige 'genetische manipulatie'.

Het innerlijke werk maakt gebruik van methoden uit de experimentele alchemie: namelijk raffinage en transformatie, en drukt deze uit in de terminologie van de experimentele variant.

De alchemist maakt vier fasen door:

1. de raffinage van *haa* of zijn persoon(lijkheid)
2. de raffinage van de 'essentie' tot transformatieve adem damp of 炁 *qi*
de raffinage van de *qi* tot subtiele *qi* of 神 *shen*
de raffinage van *shen* tot uiterste verfijning of 虛 *xu*

Essentiële stappen in de Jindan-praktijk

Het activeren en ontwikkelen van het 丹田 *dantian* (veld van cinnaber) in de onderbuik en het optimaliseren van het leven en de gezondheid.

De strijd tegen het ego en de menselijke neigingen naar faam, rijkdom en macht.

Het koppelen van focus en adem, transformatie van het denken/de emoties.

Het creëren van 竅 *qiao* (openingen).

Circulaties van *qi* doorheen het kleine lichaam via specifieke wegen (脉 *mai*).

Circulaties van *qi* binnen en buiten het kleine lichaam.

Het 'recycleren' van de primaire essentie (getransformeerde werking van functies in de onderrug en -buik/*dantian*) door transport naar en levering aan de regio van 腦 *nao*, de hersenen.

陰神 *yinshen* en 陽神 *yangshen*, geboorte en groei van de authentieke mens: het ontwikkelen van inzicht en doorzicht, doordringen in en spontaan gebruik van diepere, latente lagen van het bewustzijn.

De alchemie van de zuidelijke Jindan-traditie

Ontstaan in huidige provincie 浙江 Zhejiang, in de 天台 Tiantai bergen en verder ontwikkeld in de regio rond de monding van de Lange Stroom (江南 Jiangnan).

'Gesticht' door 張伯端 Zhang Boduan (ca. 984 – 1082), eerst confucianistische ambtenaar, dan chan-boeddhist en uiteindelijk taoïstisch alchemist; voornaamste tekst: 悟真篇 *Wuzhenpian* (Een Stuk over het Inzicht in de Authenticiteit). Een informele, non-conformistische, revolutionaire, kritische en eclectische vorm van alchemie met invloeden van o.a. boeddhisme en confucianisme; Zhangs alchemie is praktisch en gericht op reële effecten, bestrijdt illusoire effecten en schijn-cinnaber (幻丹 *huandan*), dient het echte leven (geen vluchten uit het leven).

Enerzijds 'veroverd' en officieel/conformistisch gemaakt door latere taoïstische traditie (全真 *Quanzhen*), anderzijds onofficieel en non-conformistisch overgeleverd buiten het officiële taoïsme.

Verweven met taoïstische geneeswijzen en krijgskunsten; sterke nadruk op gezondheidstrainingen als basis voor verdere transformatie (命功 *minggong* komt op de eerste plaats). Grote invloed op alle latere alchemistische tradities en op de ontwikkeling van geneeswijzen in Jiangnan.

Overdracht: van leraar op discipel, ook via 異人 *yiren* (uitzonderlijke personen), via begeleide trainingen, via mondelinge overdracht (口訣 *koujue*), via zelfstudie van praktijk en tekststudie (decoderen).

Symposion III

In de eerste voordracht door Dianne Sommers schetste zij dat er een weg bestaat naar vrede en harmonie, de Dao, en dat deze innerlijke weg zijn aanvang kent in het hart van de mens. In de tweede lezing door Dan Vercaemmen is ons een perspectief geboden op het alchemisch proces dat de geboorte van de authentieke mens volvoert. In de derde lezing gaat Elly Nooyen in op de levenshouding die het mogelijk maakt om in Dao te kunnen zijn en blijven.

In een klein verhaaltje van Zhuang Zi in een bewerking van Erich en Leo Kaniok, uit *Het Geluk van Dao*:

Niets doen

Ik volg de loop van het water...

Ik zit stil,

Doe niets.

De lente komt

En het gras groeit vanzelf.

Op een dag maakte de wijsgeer Confucius en zijn volgelingen een wandeling langs een waterval die van honderdvijftig meter hoogte naar beneden stortte. Het schuim dreef over een afstand van zestig kilometer voort. Geen schildpad, vis of krokodil kon zich in de kolkende massa handhaven.

Toen zag het gezelschap tot hun verbijstering een oude man rondzwemmen in het kolkende water. Het kon niet anders of hij verkeerde in doodsnood.

De wijsgeer stuurde zijn volgelingen erop af om hem te redden. Toen ze dichterbij kwamen, liep de man echter alweer zingend op de kant. Zijn haar hing los en hij genoot van de prachtige omgeving.

Confucius sprak hem aan en zei: 'Ik zag u voor een geest aan, maar nu zie ik dat u een mens bent. Mag ik vragen: hebt u soms een bijzondere truc om door dit woeste water te gaan?'

De man antwoordde: 'Nee, een bijzondere kunstgreep heb ik niet, maar op jeugdige leeftijd begon ik al te leren door dit water te gaan en toen ik opgroeide, werd het mijn tweede natuur. Nu is de goede afloop zo zeker als het lot. Ik stap erin en ga met het water omlaag tot aan het middelpunt van de draaikolk. Ik kom weer boven als het water de andere kant uit draait. Ik volg de loop van het water en doe niets uit mijzelf om er tegenin te gaan. Dat is de manier waarop ik erdoorheen kom.'

Hart voor Tao

ELLY NOOYEN

*I*n *Hart voor Tao* wordt met de *Daodejing* van Lao Zi als basis de ervaringsweg beschreven van een mens die zijn leven in harmonie met Tao wil brengen. Een mens die Tao wil volgen, een leerling van Tao zijn.

Hart voor Tao is opgebouwd uit negen thema's uit de taoïstische filosofie, die ook in onze tijd nog steeds actueel zijn. Deze thema's worden in 81 paragrafen besproken, als een eerbetoon aan Lao Zi.

Het boek is geen vertaling van de *Daodejing*. Er is een keuze gemaakt uit ongeveer twintig Nederlandse vertalingen daarvan. Hieruit worden van ieder vers, steeds twee verschillende vertalingen naast elkaar geciteerd. Het verband tussen de diverse verzen wordt per thema verduidelijkt.

Hart voor Tao wil dicht bij de mens staan die, evenals de schrijver, zoekt hoe de inspiratie die hij uit deze verzen put, in het dagelijks leven in praktijk gebracht kan worden.

Dit zoeken is van alle tijden, ook van die in het oude China. Hiervan getuigen de vele humoristische, maar vooral diepzinnige verhalen van onder meer Zhuang Zi (derde eeuw v. Chr.). Daarvan zijn er dan ook vele in dit boek opgenomen.

Hart voor Tao is geschreven vanuit het perspectief van een leerling van de Geesteschool van het Rozenkruis. Deze school herkent de universele wijsheid waarvan Lao Zi getuigt: doen het niet-doen, niet zichzelf in het midden plaatsen, maar Tao, minder worden in plaats van meer. Waar passend zijn in dit boek dan ook enkele citaten opgenomen uit de literatuur van het rozenkruis.

In het oude China werd de *Daodejing* opgevat als een vorstenspiegel. Als een richtlijn voor de heersers van die tijd om in harmonie met Tao te leven. Op die manier konden zij een voorbeeld zijn voor het volk, dat daardoor eveneens in harmonie met Tao zou leven.